

Frits de Lange

“Solidariteit maakt het leven prettig. Dat mag best wat kosten.”

Interview Trouw, 16 december 2017

Stel dat we helemaal opnieuw zouden beginnen, mag de overheid dan een verplichte zorgverzekering opleggen aan haar burgers? Of moeten we net als de Amerikanen die tegen Obamacare zijn maar voor onszelf zorgen?

“In deze discussie over de verplichte zorgverzekering zie je al snel veel zaken over het hoofd. Ik heb net een boek gelezen met de titel ‘Health divides’ met als ondertitel ‘Where you live can kill you’, waar je woont kan je dood betekenen. Schrijfster Clare Bamba gebruikt het beeld van een rivier. Aan het eind van de rivier vind je vissen die bijna dood zijn, maar kan je het die vissen kwalijk nemen dat zij veel zorg nodig hebben als stroomopwaarts een fabriek vervuilende stoffen dumpt?”

“De vissen zijn vergelijkbaar met mensen in achterstandswijken. Zij wonen slecht, dicht bij industrie, hebben weinig onderwijs gehad en van huis uit meegekregen, ze roken en drinken, verliezen hun baan en roken en drinken nog meer. Achter de vraag van deze ongelijkheid zit een politieke kwestie.”

“We hebben in Nederland geen hard liberalisme waarbij de overheid zich helemaal terugtrekt. Nooit gehad ook. Wij hebben een gemengd beleid van solidariteit, al heerst de geest van het neoliberalisme. Daar moet je voor oppassen.”

“Solidariteit maakt het leven prettig. Het stelt je in staat om ‘wij’ te zeggen in een samenleving. Daarom zijn we ook redelijk tevreden, zoals het Sociaal Cultureel Planbureau deze week zei. Door dit soort verzekering met een solidariteitsbeginsel kun je stilzwijgend op elkaar rekenen. Dat maakt het sameneven aangenaam. Dat mag best iets kosten.”

Mag de meerderheid die weinig zorg gebruikt verlangen dat de minderheid die wel veel zorg gebruikt er alles aan doet om gezond te blijven? Oftewel: dat zij gezonder gaan eten en meer gaan bewegen?

“Het is een te gemakzuchtige oplossing om te zeggen: als je niet ophoudt met roken en drinken zet ik je uit de zorgverzekering. Daarmee schuiven we het probleem af en lossen we het niet op. Je kunt mensen alleen aanspreken op hun verantwoordelijkheid als ze het besef hebben van verantwoordelijkheid. Dat is een kwestie van opleiding, inkomen, cultuur en leefomstandigheden. En daarmee is het ook een zaak van de politiek. Als je de sociale ongelijkheid wilt opheffen, werk je aan de wortel van het probleem. Ik ken mensen uit het maatschappelijk werk in Oost-Groningen. Zij zien hoe de ongezonde levensstijl zich van de ene op de andere generatie overdraagt. Daar moeten we met zijn allen aan werken, door meer te investeren in onderwijs. Reken mensen niet individueel af.”

Ouderen gebruiken veel dure zorg. Mogen we hen daarop aanspreken?

“Dat gebeurt al. De dictatuur van de eigen verantwoordelijkheid en mensen daarop afrekenen geldt niet alleen de jongeren in lage sociaaleconomische omstandigheden. Ouderen worden er net zo goed op aangesproken als zij te veel drinken en weinig bewegen. Het ouderenbeleid is gericht op preventie van zorgconsumptie om de periode van chronische ziekten zo kort mogelijk te houden. De oudere moet daar wel aan meewerken. Kun je op je 75ste niet meer zelfstandig wonen, dan ben je al gauw een loser. Iedereen wordt verantwoordelijk gehouden voor wat hem of haar overkomt. Ook ziek worden is dan je eigen schuld. In het ouderenbeleid staat de solidariteit dus ook onder druk.”